

Za koje mane stoke garantuje prodavac?
Šta treba Julijan da dokaže?

17. Publija Mevija, pre nego što je otputovala svom drugom mužu, stavila je u depozit jednu zatvorenu ladicu sa vrednim nakitom kod svoje prijateljice Gaje Seje. Ugovoru je dodat sporazum (*pactum adiectum*) da ladicu treba da bude vraćena Meviji kada se ova vrati sa puta, a ako bi umrla na putu, da bude predata Publiju, svojevlasnom sinu Mevije iz prvog braka. Mevija je na putu umrla.³⁵⁸
O kakvom ugovoru je ovde reč? Ko su stranke?
Kakva je uloga Mevijinog sina, Publija?
D li su ovakvi ugovori bili valjani?
18. Primus je sa Sekundusom zaključio ugovor o kupovini i prodaji jedne skupocene grčke unikat vaze za cenu od 100.000 sesteracija. Ugovor je zaključen 25. maja, a treba da se izvrši kad brod iz Grčke uplovi u luku u Ostiji. Primus je prilikom zaključenja ugovora dao kaparu u iznosu od 20.000 sesteracija.
Koja su prava i obaveze stranaka iz ovog ugovora o kupovini i prodaji?
Kojom pažnjom prodavac treba da čuva stvar pre predaje?
Ako je prodavac odgovoran za propast vaze, šta može kupac da zahteva od njega?
U koju vrstu stvari spada predmet ugovora?
Ako bi brod upao u oluju i vaza bila bačena u more, ko bi snosio taj rizik?
Da li se prodavac oslobađa svoje obaveze? Prema *Lex Rodia de iactu* ima li prodavac neka prava prema prevozniku, kapetanu broda?
Ako dođe do gašenja obligacije usled slučajne propasti stvari, može li prodavac da zahteva od kupca isplatu pune cene prodate stvari?
19. Roba, kojeg si dobio na poslugu da ti pomaže u kući oko gostiju koji su iznenadno najavili svoj dolazak, poveo si sa sobom na put da te iste goste zajedno s tobom dočeka. Na putu su vas napali razbojnici i posudenog roba ubili.
Da li si odgovoran poslugodavcu za naknadu štete?
Za koji stepen krivice odgovara poslugoprimac?
Da li se ovde radi o njegovoj krivici?
Da li se poslugoprimac pridržavao ugovora?
20. Zakupcu kupatila je dato odelo na čuvanje.
Za koji stepen krivice odgovara lice koje je u kupatilu preuzelo stvari na čuvanje bez naknade (na osnovu ugovora o depozitu)?

³⁵⁸ Primer je dat na osnovu Paulovog teksta, D. 16, 3, 26 i na osnovu primera iz Vécsey, nav. delo, str. 29 – 31.

Za koji stepen krivice odgovara onaj, koji je stvari preuzeo uz naknadu (na osnovu *locatio conductio operis*)?

21. ✓ Pored toplovodnih termi u Akvinkumu nalazila se jedna veoma ugodna gostionica. Jedan ugledni gost, po imenu *Suetrius*, koji je odseo u ovoj gostionici u letnjem periodu kada je bilo najviše gostiju, teško se razboleo od zaraznog šarlaha. Lekar mu je savetovao da dok se ne izleči ne sme da putuje, ne sme da napusti gostionicu, jer bi inače mogao da umre. Za njegovo potpuno izlečenje bilo je potrebno 42 dana. S obzirom na to, da se radilo o uglednom i poznatom gostu, njegova bolest se nije mogla držati u tajnosti. Ostali gosti, u strahu od zaraze, napustili su gostionicu, a novi su je zaobišli, tako da je gostionica za vreme najbolje sezone ostala prazna. Vlasnik gostionice je zahtevao od *Suetriusa* da odmah napusti gostionicu, ili ako želi da ostane, da nadoknadi vrednost zakupnine i za prazne sobe dok se ne izleči. *Suetrius* je u teškom stanju, u delirijumu zbog visoke temperature, izjavio da će da plati i za ostale sobe.

Kada se izlečio, posle šest nedelja, hteo je da plati i da napusti gostionicu. Gostioničar je pored iznosa za njegove sopstvene troškove, zahtevao i sledeće troškove: za dezinfekciju 1000 sestercija; zato što su sobe bile prazne (*lucrum cessans*) i nije imao gostiju ni u svom restoranu, gde je služio dobru hranu – 6000 sestercija. Ove svoje dodatne zahteve smatra opravdanim, jer je opomenuo *Suetriusa* da napusti gostionicu, što on nije uradio, čime se nalazi u docnji.

Suetrius iznos smatra preteranim, i navodi da ako je reč o docnji, za to on nije kriv, jer je reč o bolesti koju nije mogao da izbegne (*casus*). Po stručnom mišljenju lekara on nije smeo da napusti gostionicu, prema tome nije kriv ni zbog toga što je ostao. Kad je stigao u gostionicu nije još bio bolestan, prema tome, ne može biti reči ni o tome da je on svesno i namerno želeo da prouzrokuje štetu. Ovakve nezgode se ne mogu unapred predvideti, i one ulaze u poslovni rizik gostioničara – tvrdi *Suetrius*. Kako biste vi presudili u ovom slučaju?

Ko snosi rizik slučajne štete u slučaju ugovora o zakupu?

U slučaju da je *Suetrius* bio bolestan već kad je došao u gostionicu, ali je svoju bolest krio, a posle je svojom bolešću oterao goste i naneo štetu gostioničaru, koju štetu bi trebalo da nadoknadi?³⁵⁹

22. *Petrus Cunctator* je otišao u gostionicu u Akvinkumu. Gostionica je bila prepuna, tako da nije imao nameru da se zadržava. Kao redovnog i veoma darežljivog gosta, primetio ga je konobar *Portans* i rekao mu je da mirno sedne, on će da mu pričuva ogrtač. Posle određenog vremena, pri odlasku, kada je zatražio svoj ogrtač, *Portans* nije mogao da ga vrati, jer je ogrtač nestao.³⁶⁰

Koga *Petrus* treba da tuži – gostioničara ili konobara?

³⁵⁹ Primer je uzet iz Vécsey, nav. delo, str. 13 - 14.

³⁶⁰ Primer je uzet iz Vécsey, nav. delo, str. 23.

Na kom osnovu nastaje obaveza naknade štete: na osnovu pakta (*receptum*) ili na osnovu posebnog stepena odgovornosti gostioničara? Ko snosi odgovornost i na kom osnovu ako bi sam konobar *Portans* ukrao ogrtač?

23. Na rimskoj tržnici Primus je sreo Sekundusa, s kojim je već duže vremena održavao prijateljske i poslovne odnose. Upoznao ga je sa svojim nećakom Terciusom koji želi da se bavi trgovinom voća i povrća, ali za to nema dovoljan početni kapital. Primus je mnogo hvalio svog nećaka kao vrednog i sposobnog mladića, kome treba dati šansu, i naložio je Sekundusu, kao svom poslovnom partneru, da da Terciusu zajam u iznosu od 50.000 sesteracija, ističući da će ovaj posao biti veoma koristan i za Sekundusa. Sekundus je na kraju, imajući u vidu dobre poslovne odnose sa Primusom, dao Terciusu na zajam 50.000 sesteracija. Terciusovi poslovi su, međutim, propali još pre isteka roka predviđenog za povraćaj zajma. Svi Terciusovi poverioci gube 60% potraživanja. Sekundus sada zahteva povraćaj zajma u celini od Primusa, jer bez njegovog zauzimanja i naloge ne bi dao Terciusu novac na zajam. Primus, međutim, poriče da je on jemčio za Terciusove obaveze.³⁶¹
- Ko je od njih u pravu – Primus ili Sekundus?
 Kakav pravni odnos je nastao između Sekundusa i Primusa?
 Koju tužbu može Sekundus da koristi protiv Primusa?
 Kako se naziva ovaj poslovni odnos?

24. Ticije i Sej su zaključili ugovor o kupovini i prodaji, a po tom ugovoru Sej kupuje Tuskulansko zemljište od Ticija za sto zlatnika. Pre nego što je ispunjenje ugovora započelo, to jest, pre nego što je cena isplaćena i zemljište bilo predato, ponovo su se saglasili da će odustati od ugovora. Može li na ovaj način doći do gašenja obligacije?

25. Koje obligacije nastaju u sledećim slučajevima?
- Ticije se obavezuje svom vanbračnom sinu, Septimiju, da će mu dati na korišćenje svoju kuću u okolini Rima uz mesečnu naknadu od 500 sesteracija, što Septimije prihvata kao veoma povoljnu ponudu.
- Ticije prepušta na besplatno korišćenje u trajanju od godinu dana svoju kuću u okolini Rima svom vanbračnom sinu Septimiju.
- Ticije poklanja svoju kuću u okolini Rima svom vanbračnom sinu Septimiju.
- Ticije prepušta na besplatno korišćenje svoju baštu u okolini Rima svom stricu Meviju, s tim da Mevije mora da mu vrati baštu čim on to od njega zatraži.
- Julija je predala krojaču Gaju svilenu tkaninu da joj od toga napravi svečanu palu prema uzetoj meri i dogovorenom modelu za naknadu od 200 sesteracija.

³⁶¹ Primer je sastavljen na osnovu primera koji se nalazi u Vécsey, nav. delo, str. 36 - 37.

Julijan je na osnovu naloga svoga druga Ticija preuzeo na sebe obavezu da će da mu kupi kuću u Cezareji.
Ticije je uredio baštu svog suseda koji to redovno obavlja u isto vreme kao i on, ali se sada zadržao u gradu zbog bolesti.

26. Rob, kojeg si mi dao na osnovu ugovora o zalozi, razboleo se i uprkos mom trudu i angažovanju lekara, umro.
Koja su moja prava na osnovu ugovora o zalozi prema zalogodavcu?
Imam li ja neke obaveze prema tebi?

27. Ofelija i njena ćerka su naručile haljine za žalost kod krojača Ticija. Ticije je sašio haljine i predao ih na vreme i na način kako su se dogovorili. Ožalošćena Ofelija i njena ćerka, međutim, nisu tada isplatile cenu, a to nisu učinile ni kasnije, kada ih je Ticije opomenuo.
- Posle proteka par meseci, kada je prošlo vreme žalosti, one su se opet pojavile kod Ticija da im ove haljine prekroji. Ticije je i to uradio, ali kada one opet nisu htele da mu plate, nije hteo da im preda haljine. Rekao im je da će haljine zadržati dok ne isplate naknadu. Žene su to nazvale ucenom i utajom, a u najboljem slučaju, primenom zabranjene samopomoći (*decretum divi Marci*).³⁶²
Da li je Ticije ispravno postupio kada je zadržao haljine? Ima li on pravo na to (*ius retentionis*)?
Kada je prvi put sašio haljine i predao naručiocima, da li su one stekle pravo svojine na haljinama i uprkos tome što nisu platile cenu?
Sada, kada su haljine prepravljene, da li su izgubile svojinu?
Da li će Ofelija i njena ćerka pobediti u vindikacionom sporu ako ne isplate dugovanu sumu?
Kojom tužbom može Ticije da ostvari svoje potraživanje prema ovim nesavesnim ženama?

28. Grad Intercisa je pašnjak, koji se nalazi na južnoj granici, dao u zakup Pamfiliju za godišnju zakupninu u iznosu od 1000 sestercija. U drugoj godini trajanja zakupa pašnjak je bio poplavljen u toku skoro cele godine. Pamfilije je negodovao, jer je on uzeo u zakup pašnjak, a ne jezero. Ko su ugovorne stranke u ovom slučaju?³⁶³
Po kojim pravilima će se rešiti ovaj slučaj – po javnom ili privatnom pravu?
Mora li Pamfilije isplatiti punu zakupninu i za ovu godinu?
Ko snosi rizik ako je pašnjak bio poplavljen usled nadolaska podzemnih voda?

29. Postavlja se pitanje: ako se kupuju stvari određene po vrsti, u kom trenutku je ugovor zaključen?³⁶⁴

³⁶² Primer je dat na osnovu, Vécsey, nav. delo, str.19.

³⁶³ Primer je preuzet iz, Vécsey, nav. delo, str.21.